

gyakran megfigyelhettem, hogy a bélsugarak a fa elporladása után is, mint szilárd szalagok sokáig megmaradnak. Ez nyilván annak tulajdonítandó, hogy a bélsugarak, mint a védő váladékok keletkezési helyei, a legjobban konser-
vált részei a fának. Az ilyen módon szabaddá vált bélsugarakon azt tapasztaltam, hogy ezek hosszirányban tetemes rugalmasságot fejtenek ki. Ez, azt hiszem, a sejtfalak csavaros szerkezetével kapcsolatos és bizonyára észlelhető lesz egyéb vastag bélsugarú fafajoknak ilyen módon elkülönített bélsugarain is.

Hollós László: Nógrád-megye földalatti gombái.*

Kondor Vilmos m. kir. erdőmester Nógrád vármegyéből több ízben küldött érdekes földalatti gombákat és ezért magam is megnéztem Litke erdejét, honnan a küldemények java része származott. Csak öt napot tölthettem e helyen, de mivel nemcsak az erdőmester úr volt szíves kalauzolni, hanem egy ügyes erdőőrt is rendelt mellém: e néhány nap alatt annyira bőven került földalatti gomba, mint ez ideig hazánk egyik helyéről sem. Dacára a nagy szárazságnak, dacára annak, hogy eső rég nem volt és így a föld csaknem kőkemény lőn. 15 fajból mintegy 500 példát gyűjtöttünk.

Még egy kirándulást tettem a megyében Verőcsezre, ebben Filarszky Nándor múzeumi őrrrel.

Magyarországból ez idő szerint mintegy 60 faj földalatti gombát ismerünk és így az alábbiakban, Nógrád-vármegye néhány pontjáról elősorolt 20 faj egy harmadrészét teszi a nálunk ismeretes fajoknak. Ha csak néhány olyan egyszerű erdész találkozna, mint Kondor Vilmos erdőmester, úgy hazánk földalatti gombáinak világos képét csakhamar megismerhetnők. Az európai művelt államok földalatti gombái rég ismertette vannak tekintélyes monografiákban, míg mi itt is a kezdetnek a kezdetén vagyunk.

Megjegyzem, hogy a földalatti gombákra vonatkozó összes irodalom megvan nálam, de nem idézem, nehogy a dolgozat terjedelmét növeljem. E kis közlemény úgysis csak előmunkálat hazánk föld alatt termő gombáinak monografiájához. A dolog természetéből folyik, hogy minden fajt mikroszkóppal vizsgáltam.

I. Hymenogastraceae Vitt.

1. *Melanogaster ambiguus* Tul. Fialat tölgyek alatt, a levéltörmelék között, augusztus végén. Litke (Makcsa és Pólya erdőrésze).

2. *Melanogaster variegatus* Tul. Gyertyánfa alatt, augusztus elején. Litke (Kőkapu erdőrésze).

3. *Hymenogaster decorus* Tul. Bükkfa mellett, augusztus elején. Piliny.

4. *Hysterangium nephriticum* Berk. Vén bükkfák gyökerei között,

* A növénytan szakosztálynak 1903. évi januárius 14-iki ülésén előterjesztette Mágócsy-Dietz Sándor.

nagyon gyakori. Csertölgy alatt is terem. Augusztus elején és szeptemberben. Litke (Kőkapu, Krétás, Makcsa, Alsó-bükk).

5. *Hysterangium fragile* Vitt. Bükk- és tölgyfák mellett, augusztusban. Litke (Kőkapu és Bükketető erdőrészt).

6. *Hysterangium stoloniferum* Tul. Tölgyfák alatt, augusztus elején. Litke (Kőkapu erdőrészt).

7. *Octaviania lutea* Hesse. Mintegy húsz éves, meglehetősen zárt gyertyános erdőben a levelek alatt, július végén. Litke (az állami csemetkert mellett).

8. *Octaviania mutabilis* Hesse. Vén bükkfa gyökerénél, augusztus végén. Litke (Kőkapu erdőrészt).

9. *Gautieria morchelliformis* Vitt. Tölgy- és gyertyánfák alatt, augusztusban. Litke (Kőkapu s Alsó-bükk erdőrészt).

II. Tuberoideae Vitt.

10. *Tuber aestivum* Vitt. Tölgyfák mellett augusztus elején. Piliny, Litke (Kőkapu erdőrészt). Valószínűleg megvan Verőcze mellett is a Borbély-hegyen. Otlétemkor temérdek disznótúrást láttam és Filarszky kérdészködésére a kanász egész jól leírta e gombát, melyet a disznók kitérnek. Példányt azonban innen nem lehetett keríteni.

Kondor erdőmester Litkén olyan makkot ültetett el 1901 őszén, mely szarvasgombás erdőből származik; és így hazánkban valószínűleg ő az első, ki a szarvasgomba tenyésztését francia mód szerint nálunk megkísérli. Szíves tudósítása révén a következő adatokat jegyzem föl az ültetésre vonatkozólag: »A mult évi nagyon gyenge makktermés következtében, a kísérletekre szánt tölgycsemeték nevelése csak szűk korlátok között volt teljesíthető; a szarvasgomba pilinyi lelőhelyén (báró Prónay Gábor erdejében) ugyanis, a mely mintegy 1·5 k. holdra tehető, csertölgy közé elegyítve, egyes 35—40 éves pelyhes tölgy (*Quercus pubescens*) törzsek állanak és csupán ezeken volt alig számbavehető, csekély makktermés. Minthogy pedig a helyenként elég vastag, fekete televényréteggel borított talaj, a makkhullás idején feltűnő sok myceliumtól volt átszőve, a lehullott és körülbelül egy hétig hevertetett makk nagyon alkalmasnak látszott a kísérletezésre; miértis gondosan fölszedtem és — bár nagyrésztben férges volt — elvettem. Az eredmény 250 darab egyéves csemete, melyeket legutóbb már átiskoláztattam. Ez évben a kérdéses helyen makktermés egyáltalán nem volt«.

11. *Tuber dryophilum* Tul. Bükkfák alatt, augusztus elején. Litke.

12. *Tuber rufum* Pico. Öreg tölgyesben, augusztus elején Litke.

13. *Pachyphloeus conglomeratus* Berk. et Br. Vén bükkfa gyökere mellett, szeptember elején, Litke (Alsó-bükk), Verőcze.

14. *Genea hispidula* Berk. Vén bükkfák gyökerei mellett, augusztus és szeptember hónapokban. Litke (Kőkapu és Alsó-bükk).

15. *Genea verrucosa* Vitt. Vén bükkfa mellett, a levéltörmelék között, szeptember elején. Litke (Makcsa erdőrészt).

16. *Elaphomyces variegatus* Vill. Tölgy-, bükk- és gyertyánfa gyökerei mellett, augusztus végén, november elején. Litke (Kőkapu, Málnás és Makcsa).

17. *Elaphomyces aculeatus* Vill. Bőven mogyoróbokrok gyökerei mellett, szeptember és november elején. Litke (Alsó-bükk).

18. *Elaphomyces Léveillei* Tul. 100—120-éves gyertyánfák gyökerei mellett bőven találtuk, augusztus végén. Vén és fiatal bükkfák, meg mogyoró alatt november elején. Litke (Kőkapu, Bükk-oldal).

19. *Elaphomyces pyriformis* Tul. Vén bükkfa mellett, augusztus és november végével. Litke (Alsó bükk).

20. *Elaphomyces anthracinus* Vill. Bükkösben, november elején. Litke (Kőkapu).

Most jelent meg az oroszországi *Hypogaea-k* monografiája, F. Bucholtz rigai tanártól. Az orosz birodalomból 45 faj földalatti gomba ismeretes, míg nálunk magából Nógrád-vármegyéből 20 faj így tehát csaknem félfannyi került elő.

IRODALMI ISMERTETŐ.

Magyarország virágos növényei. (A Hoffmann K. növényatlaszának képei-vel.) A dr. Hoffmann Gy. átdolgozta harmadik kiadás alapján írta Wagner János tanítóképző-intézeti tanár. A magyar szöveget átnézte Mágócsy-Dietz Sándor egyetemi tanár (67 táblán 375 és 582 szöveg-közötti képpel.) Budapest. Kiadja a kir. m. Természettudományi Társulat. 1903. 40. XXVI és 241 oldal.

***

A föntebbi művel, mint Társulatunk könyvkiadó vállalata XI. (1902—1904. évi) ciklusának második kötetével a magyar olvasóközönség réges-régi óhajta tájesült.

Azóta, hogy a Schreiber-Wilkom-Borbás-féle színes táblájú és korának megfelelő újabb iskolai atlasz elfogyott, olyan mű nélkül szűköltünk, a melyből a növények kedvelője az érdeklődését fölkelte közönségesebb virágot színes képében és rövid leírásában megismerhette volna.

A ki figyelemmel kísérte Társulatunk közlönyének azt a rovatát, a mely a tagok kérdéseit közli: eddig újra meg újra elpirulva olvashatta, hogy a hazai növények megismerésére vezető ilyenemű magyar kalauzunk nincsen.

Közlönyünk ebbeli rovatának mindannyiszor — kivált tavasszal — nyugtalanító kérdése az előttünk fekvő könyv megjelenésével nagyon rövid és megnyugtató feleletben fog ezután részesülhetni.

A kiadott mű első sorban ezt a sóvárgást akarja oltani. Ezért nem baj, hogy a Társulatban nem eredetinek hosszadalmas, minduntalan más fölmerülő kívánsággal megakasztott költséges kidolgozására gondoltak, hanem jóformán elfogadható kész munkának alkalmas és olcsó átültetését határoz-
ták el.